

בית נחמן

מוציא שבת פרשת חקת, בתמוז תשפ"ג

נושאי השיעור:

בית הכנסת "אהבת התורה - איש מצליח"
רחוב הרב עוזיאל 43 ב"ב.

בשעה 22:00

שיעורו השבועי של מרן ראש הישיבה
רבנו מאיר מאזוז שליט"א

ניתן לשמוע
בשידור ישיר את
שיעורו של מרן שליט"א
בערוץ קול ברמה.
או בליק בית נחמן:
079-9270505

א. לעשות סעודת הודיה גם אם לא כולם נצלו. ב. נס מבצע אנטבה. ג. בריאת העולם. ד. מצות שילוח הקן כשלא חפץ בבנים. ה. הגהות והערות בשום שכל. ו. "בענין בן בעור נבער כל אדם מדעת". ז. אביעה חידות. ח. שיטת רבנו תם. ט. ביאור הפסוק "כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל" בדרך דרוש נפלא.

לעשות סעודת הודיה גם אם לא כולם נצלו

קבורתם, כאן תהיה מיתתם. ועם ישראל לא נסוגו אחר. הלכו לשאול את הרב עובדיה וברוך אותם. ואחר כך הרב כתב תשובה על זה. (עייני בשר"ת יב"א ח"י חו"מ סי' ר'). אמנם נפטר שם אחד - יוני, אחיו של ביבי נתניהו. אבל כמאה יהודים יצאו בשמחה ובששון, עד שהכריזו "יש אלקים". (ככה פרסמו ברדיו בתשל"ו, מי שזוכר). וזה רמוז בהפטרה של פרשת בלק: "והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים, כאריה בבהמות יער, ככפיר בעדרי צאן, אשר אם עבר ורמס וטרף ואין מציל". (מיכה ה', ד). עברו ארבעת אלפים קילומטרים בנס גדול מאד, אילו הרגישו בהם, היו מודיעים והיו מחריבים את העולם. אבל הם עברו שם בשקט בשקט. (ואפילו לא הוצרכו לתדלק, או שהוצרכו לתדלק, וגם את זה עשו בשקט גמור). הגיעו לשם וניצלו יהודים רבים בגאון וברכה - "על ישראל גאותו ועוזו בשחקים" (תהלים ס"ח ל"ה). אמריקה ניסתה לעשות דבר כזה כעבור כמה חדשים, ולא עזר להם כלום. לעם ישראל יש סייעתא דשמיא. **אם היינו כמו שצריך, שומרים שבת, שומעים בקול התורה, היה אחרת. היינו רואים נס גדול - ולא נפקד ממנו איש** (במדבר ל"א, מ"א). ככה היה בימי משה, ככה היה בימי יהושע. בימי דוד כבר לא היה כך - "כי כזה וכזה תאכל החרב" (שמואל ב' י"א, כ"ה). זה מה שיש. אז אנחנו צריכים לומר תודה על כל פסיק ועל כל דבר ועל כל נס שנעשה לנו.

אי אפשר שהעולם הזה יברא מאליו

ג. שבוע שעבר היתה האזכרה של האדמו"ר מליובאוויטש. זה אדם מיוחד. זה אדם שהרים את קרן היהדות. עד ימי הרבנים היו מפחדים להתווכח עם חילוניים, אומרים "אל תתווכח אתו, הוא יהרוס אותך". לא יתכן כדבר

4. הגיעו לאבסורד כזה שבג'רבא לא לומדים צרפתית. אבל צרפתית זו שפת המדינה, אתה נוסע לתונס, ומדברים עליך בפניך, ואתה לא מבין. זה כואב לך. למה אסור ללמוד צרפתית? רש"י לא חי בצרפת? לא דיבר צרפתית?! אבל כיון שאלה מלמדי הצרפתית הם כופרים בכל קודש, לכן גזרו גזירה. אבל לא על הצרפתית הגזירה, אלא על האליאנס. ומזה השתרבב שכל בני ג'רבא אינם יודעים צרפתית. אנגלית מתר, על אנגלית לא גזרו (לא שואלים שאלות מה ההבדל בין אנגלית לצרפתית...). השפה הצרפתית מיועדת לעבירות. מי אמר? הערבית לא מיועדת?! הערבית כולה עבירות! כולה חשק ותאוה ולכלוך. כותב על זה הרב המגיה של שו"ת הגאוני - איי היים, שאין שפה מלוכלכת ומטונפת כמו השפה הערבית - "כולה חשק מחושק", אפילו הכי גזרו רק על צרפתית. למה? כי אלה שבאו מחוץ לארץ ועשו את האליאנס, לא ידענו מי הם. אמרו: כל היום כולו ילמדו גמרא, ושעה אחת ילמדו צרפתית. אחר כך נהפכו היוצרות, כל היום כולו צרפתית, ושעה אחת רשות - רשות! - שלומדים בה תורה. ממילא מה יצא אחר כך? לא עברו כמה שנים מיסוד האליאנס, ונפתחו חנויות בשבת. הבינו שזאת התוצאה של האליאנס, אז גזרו בג'רבא שלא ללמוד שום דבר, ולא ללמוד צרפתית. היו צריכים לגזור אחרת, להביא מורים יראי שמים שילמדו

א. הגיעה שאלה מג'רבא. אתם יודעים שהיו שני אנשים שנהרגו בעוונות הרבים בצאתם מבית הכנסת העתיק (אלגריבה). ומאיך היו כמה נסים, היו יכולים להרוג כהנה וכהנה. הרבה אנשים יצאו אז מבית הכנסת, ומשום מה הרגו שנים ושככה חמתם, או שהרובה נשבר והתקלקל. אז שאלו האם יעשו סעודה ונשמת כל חי או לא יעשו? זו השאלה, כיון שהלכו שנים לכאורה לא יעשו סעודה, או שכיון שניצלו כמה וכמה, יעשו סעודה. ואמרתי שכן יעשו. למה יעשו? כי גם בימי החשמונאים שנים מבני מתתיה נהרגו, ובכל זאת אנחנו עושים את השמחה של חנוכה שמונה ימים עם הלל הגדול. יהודה המכבי בסוף נהרג¹. והיה עוד מישהו באמצע המלחמה הראשונה שנהרג - אלעזר. הוא נרמס תחת רגלי הפיל. הוא חשב מסתמא בפיל המפואר הזה אנטיוכוס בכבודו ובעצמו עליו, נכנס מתחת הפיל [ודקר אותו בבטנו], ולא היה שם לא אנטיוכוס ולא בטיך, שום דבר, הפיל ירד עליו ונהרג. וכתוב אפילו במגילת אנטיוכוס שהאחים ראו שאלעזר נפטר, והלכו לאביהם². אמר להם: למה חזרתם? אמרו: בגלל שאחינו אלעזר הלך. אמר להם: אז מה? תמשיכו. וזה לא מנע את עם ישראל להודות על הניצחון. אפילו חצי ניצחון מודים עליו. אז גם כאן, למרות ששנים הלכו בעוונות הרבים, בכל זאת צריך לומר תודה. הנה למשל גם במלחמת ביתר אין אף אחד ששרד מאותה מלחמה, ואין לנו שום ידיעות עליה, רק מספרים ומספרים (והמספרים גם מוגזמים, הם לא בדיוק)³.

נס מבצע אנטבה

ב. והשבוע הזה - פרשת בלק - היה נס גדול לפני ארבעים ושבע שנים. זה הנס של 'אנטבה'. היו יהודים שבויים במטוס, והורידו אותם בכוונה במקום הלא נכון - באנטבה. והיה שם אחד, שמו אידי אמין, שחור כפחם, וחצוף, ונבל, ושמן... (כל הבעיות יש בו). והוא אמר: הבאתי אתכם לכאן, אם ישראל תחזיר את השבויים שלנו, אני מחזיר אתכם. ואם לא - כאן תהיה

1. הוא עשה הרבה מלחמות, ובמלחמה השמינית כרת ברית עם רומי, ועם רומי אסור לכרות ברית! הארורים האלה יש להם שיטה "הפרד ומשול".
2. אני לא יודע אם זה נכון, כי נדמה לי שהמלחמה הקשה ביותר היתה אחרי פטירת מתתיהו.
3. בקינה של תשעה באב כתוב: "ובא ביתר, ושם ביתר, ארבע מאות ריבוא". (משם למד הרב בן ציון כהן מחבר "שפת אמת" שאומרים ביתר ולא ביתר). כתוב שנפטרו שם ארבעה מליונים. בגמרא גיטין (דף נ"ח ע"א) לא כתוב ככה, כתוב פחות מזה. ובספרי הרומאים כתוב חצי מליון עד מליון יהודים. ואין לנו שום פרטים על המלחמה. אבל יש אגדות הרבה שהם מגזימות, כי הם מודדים בני אדם על פי הערך שלהם (עייני בספר ארים נסי בגיטין שם). זה מה שיש. על חורבן בית שני יש לנו ספר של יוספוס פילאביוס - 'יוסיפוס' שמספר כמה פרטים.

דברי התורה בעלון יהיו לרפואת מרת **שולמית** ברכה טובה תחילת בת הרבנית **אסתר** (חיה) **לויזה** ע"ה.

לע"ג הצדקת אמנו וסבתנו היקרה מרת **מז'אנה בת תיתה** ע"ה ת.ג.צ.ב.ה.

לע"ג אבי הישיבה הרה"צ **רבי בנימין הכהן בן מברכה** זצ"ל.

הדלקת נרות	מוצ"ש	ר"ת
י-ם:	21:07 20:31 19:14	
ת"א:	21:04 20:33 19:31	
חיפה:	21:05 20:35 19:22	
ב"ש:	21:02 20:31 19:29	

מצות שילוח הקן כשלא חפץ בבנים

1. בשבוע שעבר דיברנו על שילוח הקן, ואמרתי שהאבן עזרא כתב בשם רב סעדיה שזו לא מצוה לשלח את האם רק אם אתה רוצה לקחת את הבנים, אבל אם אתה לא רוצה לקחת את הבנים לא צריך לא זה ולא זה. ולא היה לי אז ספר יסוד מורא של האבן עזרא, נכנס לי בין הספרים, והיום אחד הילדים שהיו בריאים הביא לי ספר יסוד מורא. והנה הלשון שלו (שער התשיעי פרק ב): **"אמר הגאון רבנו סעדיה, אין לתמוה מדבר פרה אדומה שהיא מטמאה הטהורים ומטהרת הטמאים** (זה דבר גדול, 'דברים פרדוכסים' שהם סותרים את עצמם), **כי הנה הדבש מועיל ומזיק כפי השתנות מזג גוף האוכל⁶. וטעם הבהמה הטמאה והעוף הטמא ושרץ המים ידוע. ואתנן זונה ומחיר כלב, למען הביזיון. וכן להקריב קרבן אשר בו מום, ולא יקריבנו כהן אשר בו מום או ראשו מוקרח, כי הוא הפך מעשה ה'.** (ראשו מוקרח זה היפך מעשה ה', מהשמים בראו לך שיער, ואתה מקריח אותו). **ובמצות "העניק תעניק לו" וזכרת כי עבד היית, וה' הוציאך ברכוש גדול.** (כמו שה' הוציאך ברכוש גדול, תעניק לעבד עבד). **ואריכות ימים למשלוח הקן, לא בעבור לקיחת הבנים "כי היא רשות".** אז רב סעדיה גאון שחי לפני אלף ומאה שנה אומר שאין מצוה לקחת את הבנים. אם אתה מעוניין לקחת את הבנים אז "שלח תשלח את האם" ואל תקח את האם על (עם) הבנים. אבל אם אינך מעוניין בבנים - תניח את כולם ואל תחריד את שלוותם.

דברי הרמב"ם בזה

ז. ויש עוד הרמב"ם בחיבור שלו (פרק שלשה עשר מהלכות שחיטה ה"ז) שכתב ככה: **"לקח את הבנים והחזירן לקן, ואחר כך חזרה האם עליהם, פטור מלשלח. שילח את האם, וחזר וצד אותה הרי זה מותר. לא אסרה תורה אלא לצוד אותה והיא אינה יכולה לפרוח, בשביל הבנים שהיא מרחפת עליהם שלא ילקחו".** התורה אסרה אם אתה צד את האמא, והיא יכולה לברוח, אבל כיון שהבנים שלה שם, כואב לה עליהם, אז היא יושבת שם מחמת שה' נתן לבלה מידת הרחמים, ואתה מנצל את מדת הרחמים שלה ואתה לוקח אותה, זה אסור. **"שלח תשלח את האם"**. [והרמב"ם המשך]: **"שנאמר: והאם רובצת על האפרוחים" - כשהיא רובצת היא מרחמת עליהם. וכי היא לא רואה שבא מישהו מסוכן? היא רואה, אבל היא לא יכולה ללכת, כי כואב לה עליהם. אז לא תקח האם על הבנים, אבל אם הוציאה מתחת ידו, וחזר וצד אותה מותר. ולמטה (שם בהלכה ט') הוא כותב עוד: "היו האפרוחים מפריחים שאינם צריכים לאמן, וביצים מזורות, אינו חייב לשלח". אם האפרוחים האלה מפריחים, הם לא צריכים את האמא שלהם, אתה לא חייב לשלח את האם, אלא אתה יכול לקחת את האם. למה? כי היא לא צריכה את הבנים שלה להגן עליהם, הם יכולים לפרוח לבד. היא יושבת ככה כי נוח לה לשבת שם, לכן מותר לך לקחת. מכאן לומדים שאין מצוה לקחת את הבנים, רק לא לקחת את האם כשהיא יושבת על הבנים.**

גילה לך טעמי

ח. והרמב"ם גילה טעמו במורה נבוכים (ח"ג פרק מ"ח) שזה כדי לרחם על בעלי חיים. ה' הטביע לנו מדת הרחמים. אמר "ישור או שה אותו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כ"ב, כ"ח), זו גם כן מדת הרחמים. הוא רואה את הבן שלו שחוט, או שהבן יראה את אבא שלו שחוט. אתה מכרית אותם, אל תעשה ככה. (וכן "שור או כשב או עז כי יולד והיה שבעת ימים תחת אמו, ומיום השמיני והאלה ירצה לקרבן אשה לה". שם פסוק כ"ז). אבל הרמב"ם בחיבור (פ"ט מהלכות תפלה ה"ז) כותב אחרת. כותב [ע"פ המשנה בברכות דף ל"ג ע"ב]: **"האומר על קן ציפור יגיעו רחמיך, או על טוב יזכר שמך, מודים מודים משתקים אותו".** למה משתקין אותו? הרמב"ם כותב הטעם הנזכר בגמרא (שם) **"שעושה מדותיו של הקב"ה רחמים ואינן אלא גזירות".** והרמב"ם הוסיף שאם זה היה רחמים, לא היה מתיר לנו לשחוט כל עיקר, אל תשחטו עופות, תתנו להם לנדוד בעולם כולו, בעולם הרחב⁷. אם כן מה הישוב לסתירה? רב סעדיה גאון היה בקי בכל החכמות בזמנו. אמר שלפי הגוף של האוכל זה משתנה. יש כאלה שהדבש מזיק להם, ויש כאלה שהדבש מועיל להם. שלמה המלך אומר (משלי כ"ד, ג') **"אכול בני דבש כי טוב, ונופת מתוק על חכך".** אבל יש כאלה שהדבש לא עוזר להם, אחד עם סכרת מסכן, אם יקח כפית קטנה של דבש - יסבול. למה לך את זה?
7. והיה חכם אחד בדורנו (הרב גורן ז"ל) שלא היה אוכל בשר עוף, ולא בשר בקר, לא בשר בהמה ולא בשר כבש, אפילו ביצים לא אוכל. לא היה אוכל כלום. **והרב עובדיה** היה מתלוצץ ומשחק על זה. היה שיעור לפני חג השבועות תשל"ג והוא אמר: הוא

הזה. בזמנו **הרב קוק** ע"ה שלח שני תלמידי

חכמים שיקבלו בגרות בגרמניה (אחד מהם רבי בנימין מנשה לוי, והשני רבי משה זיידל). הלכו ולמדו, וכשיש איזה דיבורים מטומטמים של הכופרים, הם מתנוכחים אתם ומסבירים להם. אם לא בשבילם, בשבילנו, שנדע שיש תשובה לכל השטויות שלהם. **מי שידוע קצת מדעי הטבע, יודע שאי אפשר שהעולם הזה יברא מאליו.** זה רק טירוף גמור לומר שהעולם הזה נברא מאליו. זה לא יכול להיות! העולם הזה נברא מאליו? איך נברא מאליו? למה נברא מאליו? הרי כדור הארץ הוא כמו כל הכוכבים שסובבים סביב השמש, ובהם לא תמצא אפילו זנב של חיידק מלפני ארבעת אלפים שנה (ככה אומר רבי אמנון יצחק). וכאן יש חיידקים, ויש זבובים, ויש יתושים. כל אחד ואחד יש לו המכשירים שלו, יש לו האיברים שלו. איך קרה כדבר הזה? זה מקרה? זה טירוף מי שאומר דברים כאלה. ואנחנו צריכים להתמודד עם פושעים ארורים כאלה. הם אומרים שהאדם יצא מהקוף. באמת?! האדם יצא מהקוף?! ואחרי כמה אלפי שנים או מליארדי שנים מהקוף הזה נעשה אדם. ואיפה קופי הביניים? מהקוף הראשון שהוא קיים עד היום הזה, עד בן אדם שהוא מדבר בשכל ובתבונה, איפה קופי הביניים? בני אדם גם אם לא למדו כלום, יש להם שכל ותבונה ויכולים ללמוד⁵. אבל קוף לא יכול ללמוד. תקחו את הקוף, תלמדו אותו לפחות א' ב' - אָה בָה גָה, תראו אם הוא ילמד או לא ילמד. אין מה ללמוד! זה עולם אחר לגמרי.

כל הטענות שלהם הם הבל וריק

ד. בני אדם חושבים שהם גילו סודות הבריאה. לא גילו שום דבר, כלום. הסודות של הבריאה נעלמים. כתוב "ואת הנפש אשר עשו בחרן" (בראשית י"ב, ה'). והמדרש (בראשית רבה פרשה ל"ט אות ד') אומר, אפילו יתכנסו כל באי עולם אינם יכולים לברוא אפילו יתוש אחד. ואיך הקוף היה עם זנב, ופתאום החליט לכרות את הזנב, ואין סימן לזנב באדם, אין שום סימן! אלא כנראה הקופה החליטה לכרות לו את הזנב, והוא החליט לכרות לה את הזנב... אבל גם אנחנו מדורי דורות - ארבעת אלפים שנה - נימולים. ואפילו הכי, כל יהודי נולד עם ערלה. אין יהודי שנולד בלי ערלה. (ואם יש יהודי כזה, גם באומות העולם יש אותו דבר לפי הסטטיסטיקה), זאת אומרת שאלפי דורות שמורידים את הערלה לא עזרו להביא ילדים נימולים, אין דבר כזה. **צריכים להבין שכל הטענות שלהם הם הבל וריק. אילו היה אברהם אבינו בדורנו היה מפרץ את כולם, היה שובר את כולם, היה עונה עליהם.** אבל הבעיה שאין לנו אחד כמו אברהם אבינו.

תורת חיים

ה. אתה שומע את "הפילוסוף" ואתה חושב, "הו הו, פילוסוף"... הבל הבלים. מה זה פילוסוף? פה ללא סוף... פה שאין לו סוף שמנבח כל הזמן. **צריכים לדעת שהתורה שלנו תורת חיים. התורה שלנו כולה חסד. כולה אהבה. כולה חיים טובים. כולה עזר.** בנתיבות כל זמן שהיה הרב צבאן ע"ה בחיים, לא היה גירושין אפילו פעם אחת! הוא בא מתשט"ז ונפטר בתשנ"ה. כמעט ארבעים שנה לא היה גירושין. היה אחד שעמד להתגרש, אמרו להם: הלכתם אצל הרב? אמרו: מה יש לנו ללכת? כבר סיכמנו על ידי עורך דין את כל התנאים וכל הפרטים. אמרו להם: תלכו לרב. הלכו לרב ותוך רבע שעה שדיבר אתם, קרעו את ההסכמים והכל, חזרו הביתה שלווים. אחרי פטירתו לא היה ככה. היה אחד בנתיבות שעשה מריבה עם אשתו, והשופט עשה לו הרחקה, אמר לו שבועיים או שבוע לא תיכנס הביתה. טוב. אחרי שבוע-שבועים הוא נכנס לביתו, ובאה אחות אשתו להתערב בדבר, והרג אותה! וזה יהודי מהעדה שלנו, שבחוץ לארץ לא נגעו בזבוב על הקיר! בזבוב לא נגעו. אבל כאן אין אימת הרב עליהם, ואין אמונה בהם, ואין שום דבר בהם. **כל הזמן הרדין מטרטור ומטרטור, מתקתק ומתקתק, ומנבח ומנבח, עד שהכל נחרב.** גם הנישואין נחרבו, גם יראת שמים נחרבה. **צריך ללמוד גמרא וגמרא, ואחר כך תלמד כל המדעים שבעולם ולא תזוז מהאמונה,** ותדע להשיב לאפיקורוס. "הוי שקוד ללמוד תורה, ודע מה שתשיב לאפיקורוס" (אבות פרק ב' משנה י"ד).

צרפתי לתלמידים שלנו שיוכלו לדבר אתם, ואם יש צורך להתווכח - שיתווכחו אתם.
5. הנה תראו **האתיופים** במדינותיהם לא ידעו כלום, באו ולמדו כאן, **והם לומדים גמרא תוספות ומהרש"א,** ולומדים כל דבר ודבר.

הגרסאות!! אמרנו בתחילת הסודר שאנחנו הולכים אחרי "לחם הביכורים", שהוא הרב שלנו מג'ראב שהיה צדיק וחכם גדול, ראש המדקדקים בזמנו, ולכן אנחנו הולכים אחריו.

"הוא ישיענו ויגאלנו שנית"

יא. יש אנשים מטומטמים שמה שיאמר רב פלוני זה קדוש, אפילו יאמר דברים לא נכונים. למשל כתוב בחזרת מוסף של שבת "הוא ישיענו ויגאלנו שנית, וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר". ובא רבי חיים פלאגי' וכתב (בספר כף החיים סי' כ"ח אות ס"ב) שלא אומרים כך, אלא "הוא ישיענו ויגאלנו ברחמיו, וישמיענו שנית לעיני כל חי לאמר". ושאלתי את אבא ע"ה מדוע הנוסח הראשון לא טוב? ואבא אמר לי כי אם תאמר "הוא ישיענו ויגאלנו שנית" זה לא נכון, כי הגאולה העתידה אינה גאולה שניה אלא שלישית. אמרתי לו: למה זו גאולה שלישית, כי היה לפני זה את גאולת בית שני וגאולת מצרים? אבל גאולת "בית שני" לא באה בחשבון, כי הוא התקיים רק ארבע מאות שנה ולא היה בדרך נס, אלא על ידי כורש. ויש עוד קושיא, שלפי ההגהה הזאת "יגאלנו ברחמיו וישמיענו שנית" משמע שפעם כבר שמענו "הן גאלתי אתכם אחרית כראשית". אבל זה לא כתוב בשום מקום! חכמים גדולים טעו וחשבו שזה לשון פסוק (עיין בשו"ת בית נאמן ח"ב עמ' תקמ"ד), כי "הן גאלתי" זה נשמע לשון פסוק, אבל אין פסוק כזה בתנ"ך, אלא זה נוסח של מסדר התפילה. וא"כ אי אפשר לומר: "וישמיענו שנית לעיני כל חי לאמר: הן גאלתי אתכם" כי לא היה פעם אחת שהשמיע אותנו את זה שנאמר שישמיענו "שנית". לכן הנוסח הנכון הוא הנוסח הישן: "הוא ישיענו ויגאלנו שנית, וישמיענו ברחמיו לעיני כל חי לאמר". ויש עוד דבר שרבי חיים פלאגי' אמר (בספרו הנ"ל סי' טו"ב אות כ') לא לומר בעלינו לשבח "מתפללים אֵל אֵל לא יושיע", אלא לומר "מתפללים אֵל לא יושיע". כי לא יתכן לקרוא לעבודה זרה בשם "אל". אבל זה לא נכון, אבא הראה לסבא שזה פסוק בישעיה (מ"ה כ'): "הנושאים את עץ פסלם, ומתפללים אֵל אֵל לא יושיע", אתה מתפלל איך קוראים לעבודה זרה אֵל? הרי גם כשאומרים "אלהים אחרים" זה אותו דבר. אדם צריך לבדוק, ולא לקבל כל הגהה.

ביאור "זאתה עתיד ליטלה ממני"

יב. יש כאלה שאם רואים שזו הגהה של רבי יוסף חיים, נגמר העולם.⁹ אחד אמר לי [ליישב את דברי הבא"ח (ש"א פרשת וישב אות א') שלא לכוון באלקי נשמה "זאתה עתיד ליטלה ממני" על המיתה אלא על השינה כדי שלא לפתוח פה לשטן. ואני הקשיתי (בהערות בא"ח שם) הנה דוד המלך ע"ה אמר: "אני הולך אליו והוא לא ישוב אלי" (שמואל ב' י"ב, כ"ג). והוא אמר לי: שאני דוד המלך כי הוא חי וקיים! אבל אדרבא, אם כן כיצד אמר "אני הולך אליו"? "לא דעת ולא תבונה" (ישעיה מ"ד, ט). יש אחרונים שכתבו שמותר לאדם לומר "אני מת", "סופי למות". האשה התקועית הנכבדה אומרת "כי מות נמות, וכמים הנגרים ארצה אשר לא יאספו" (שמואל ב' י"ד, י"ד), מיישהו האשים אותה על מה שאמרה? לא. רק הבן איש חי והרש"ש (בסדרו) וגם הרב האר"י אמרו שלא כדאי לכוין בתפלה כל בוקר באמירת "זאתה עתיד ליטלה ממני" על זה, כיון שלא טוב שכל בוקר תבשר שבסוף תמות. אלא תכוון "ליטלה ממני - הערב - ולהחזירה בי - למחר וגם - לעתיד לבוא", ככה תכוון.

"בענין בן בעור נבער כל אדם מדעת"

יג. פרשת בלק פרשה נחמדה מאד, יש בה חידושים בלי סוף. כתוב במנחת שי (במדבר כ"ב, ב) בשם ספר אור תורה: "בענין בן בעור, נבער כל אדם מדעת". וכוונתו שיש כאלה שכותבים "בעור" בוא"ו, ויש כאלה שכותבים "בער" בלי וא"ו. ובא חכם אחד מחכמי ג'ראב, וכתב שזו לא הכוונה בכלל. אלא כוונתו שבפרשת בלק יש הרבה שאלות, ועמדו עליהם בזוהר, ובאור החיים ופלוני וכו' וכו'. זו הכוונה "נבער כל אדם מדעת". אבל הוא לא מכיר מה זה ספר אור תורה, הוא לא פתח אותו ולא ראה שום דבר. כי "אור תורה" זה ספר שקובע את הנוסח בספר תורה, ואומר זה מלא וזה חסר. "נבער כל אדם מדעת" פירושו שלא מבינים את הסודות של הפרשה. זה הפירוש שלו! תפתח ספר אור תורה ותבין. אור תורה אומר שהסיבה היא מחמת שיש נוסחאות בבעור וכדומה. אם אתה לא מבין - לא מבין. הרמב"ן כתב ביטוי מיוחד שאדם שלא מבין, מוטב לו לשתוק, "אילו שתק מי שלא ידע - בטלו

9. יש אחד שאמר: "יחי ויחי, ויחי ויחי, ויחי ויחי רבנו יוסף חיים לעולם ועד"! מאיפה למד את זה? מליובאוויטש שכותבים: "יחי אדונו מורנו ורבנו מלך המשיח לעולם ועד". הם אומרים "יחי" פעם אחת, ואילו הוא אומר עשרים פעם "יחי"... שיכתוב מה שירצה.

ברמב"ם? ונראה שלפי שיטת הרמב"ם במו"נ נקטינן טעמא דמתניתין כמ"ד מפני שמטיל קנאה במעשה בראשית (ברכות שם), או כמ"ש בירושלמי שם שנראה כקורא תגר על מדותיו של הקב"ה, ע"ש. אבל בחיבורו המסור בידי כל אדם סתם הפתח, שאין טעם למצוות אלא גזירות המקום הם. (וע"ע בזה באורך בקונטרס "כסא המלך" במאמר "מסגולות לשונו של הרמב"ם אות ז').

"תעיתי כשה אובד בקש עבדך"

ט. שבוע שעבר אמרתי (עלון מס' 363 הערה 7) בשם חכם אחד שבא מארצות הברית [לתונס] שמה שכתוב בגמרא בבא מציעא (דף כ"ז ע"א) "שה דאבידה לדברי הכל קשיא", זה בא לרמוז שכולנו תועים בעולם הזה כמו "שה אובד". "תעיתי כשה אובד בקש עבדך" (תהלים קי"ט, קע"ו), זה "לדברי הכל קשיא", כי חבל על הזמן שלנו! והוסיפו לי העורכים המגיהים שיהיו בריאים, שבעין זה כתב מהרש"א באיזה מקום (בסוף מכות), ואני השארתי את זה שידפיסו את זה, אבל הם השמיטו את זה. ואני לא יודע למה השמיטו את זה. אין עיני צרה במי שכותב הערה נכונה (ואפילו מי שכותב הערה לא נכונה ואפשר לקיים אותה בדוחק, אני משאיר)⁸.

לחם הביכורים

י. אפילו דברים בטלים שלפעמים כותבים עלי, אני סובל אותם. היה אחד מאלעד שכתב לי: למה אתם מדפיסים בסידור רק את הנוסח שלכם? אתם צריכים להעיר על כל מלה ומלה בתפלה: "גרסת הגר"ע יוסף אחרת". אם כתוב "מעמך, ומעירך ומארצך ומנחלתך". על כל מלה צריך לכתוב: "מעמך" - "גרסת הגר"ע יוסף מעמך". "ומעירך" - "גרסת הגר"ע יוסף מעירך". "ומארצך" - "גרסת הגר"ע יוסף ומארצך". "ומנחלתך" - "גרסת הגר"ע יוסף ומנחלתך"... אין לנו מה לעשות רק לכתוב הערה על כל מלה ומלה?! ואם כבר הגענו ל"גרסת הגר"ע יוסף", נביא גם את גרסת הגר"א וגרסת רבי שניאור זלמן, ורבי פלוני ואלמוני. קח לך סידור אוצר התפלות ותראה שיש שם עשרות גרסאות. צריך להביא את כולם?! וכי אנחנו "אנציקלופדיה" של

מרחם על צער בעלי חיים - 'צבאח אלכיר'... (בוקר טוב). צבאח ראשי תיבות צער בעלי חיים. אתה מרחם על העופות ועל הבהמות, ועל בני אדם אתה לא מרחם, תקרא לפלוני 'קדאפי'. למה קדאפי? כי הוא שחור? אז כן יהודי שחור הוא קדאפי. מה היית אומר על האתיזמים ועל התימנים?! אחרי שנים הבינו שלא זו הדרך להילחם אחד בשני, אלא צריך לכבד אחד את השני. 'קדאפי' לא אומרים. ועלה שמו של הרב עובדיה בעולם הזה ובעולם הבא פי כמה וכמה. הרב עובדיה מסר את עצמו על התורה. זה לא פשוט בכלל. עוד הרב אמר: איך אתה לא אוכל בשר? הרי הרמב"ם כותב שצריך לאכול בשר בהמה בחג. ואני לא מצאתי ברמב"ם (פ"ג מהלכות יו"ט הלכה י"ח) בשר בהמה, אלא כתוב בשר בתם. עד שהראה לי פעם הרב של עומר - הרב יוסף גינזבורג שהרמב"ם כתב את זה בהלכות חגיגה (פ"ב ה"א): "אין שמחה אלא בבשר בהמה", וכך מובא בגמרא בחגיגה (דף ח' ע"א) שאין שמחה אלא בבשר בהמה. א"כ איך תעשה את שמחת יום טוב? בדברי חלב? תאכל בשר בהמה. התיקון של בשר בהמה ועוף, הוא שיאכלו מהם.

8. יש אחד שכתב עלי חוברת שכולה שטויות והבלים. כתב שם שצריך לפסוק כמו הרמב"ם נגד רב האי גאון, כי הרמב"ם הוא אחד מ"מעומדי ההוראה" (בית ההוראה היה עומד ליפול, ובא הרמב"ם ותמך בו...), ואילו רב האי גאון אינו מעומדי ההוראה, אלא סתם בטלן, יש כאן רחוב 'האי גאון'. טיפש מטושטש מפרסדס?! מה אתה מדבר?! רב האי גאון היה אחרון הגאונים, והרמב"ם כפף את ראשו לפניו בחשבון שנת השמיטה (עיין בפ"י מהלכות שמטה ה"ר). וכי אתה מעריך רבנים?! אתה מעריך את הרמב"ם מול הגאונים? אם הרמב"ם כתב מה שכתב ואמר "ודלא כרב האי" אולי נאמר. אבל רב האי אמר סברא, והרמב"ם כתב אחרת. וכאן זה לא רק רב האי, אלא גם רב שרידא. שניהם אמרו (ה"ד בב"י סי' תק"ץ) שהתקיעות הללו של תשר"ת תש"ת תר"ת היו נוהגים בישראל מאז ומתמיד, והרמב"ם כתב (פ"ג מהלכות שופר ה"ב) שאין זה כך, אלא זה מחמת ספק. אבל זה תמוה איך שכחו, איך דור אחד אחרי חורבן בית שני כבר שכחו איך עושים תרועה?! ומוכח שרבי יוחנן ידע איך עושים תרועה (עיין בשו"ת בית נאמן ח"א חא"ח סי' ל"ו). וא"כ הרמב"ם אמר דבר שהוא קצת דחוק, כי ביאר את הגמרא שכתבה (ר"ה דף ל"ד ע"א) "מספקא לן" כפשוטה. אבל יתכן שאתה תכריע בין הרמב"ם ובין רב האי בשטות שלך!?

פעם כל הזמן נתתי הסכמות לבחורים. כל מי שיכתוב משהו, אפילו יכתוב שטויות והבלים - מעררב. כן אדוני, כל מה שאמרת "מתוק מדבש", והדבש שלך מתוק מזפת... אבל אחר כך אמרתי: עד כאן. בא אחד וכתב חידושים על קידושין, ובאחד החידושים כתב: למה קוראים לאשה "מקודשת"? כי שורש ק.ד.ש. (הוא מפחד לומר קידוש כי זה נורא, זה מראה שהדבר הזה קדוש...) מראה שהדבר הזה הופרש מן העולם, וכאשר עשית קידושין ממילא האשה הזאת מופרשת מכל העולם, והיא בשבילך בלבד. וכתבת לי בהסכמה: "אפריון נמטייה שזכה לכוון לדעת הגמרא בקידושין דף ב' ע"ב"... אתה כותב חיבור על קידושין ואת הדף הראשון לא קראת?! מה נעשה לך?! אבל איך אף אחד לא מעיר לו, ועוד משבחים אותו על השטויות שלו?! מאז הבינו שאני לא נתן הסכמה לכל אחד ואחד. אם אתן הסכמה לכל אחד ואחד, לא אתן "הסכמה" אלא "השכבה"... מה זה השכבה? תשכיב את הספר הזה ותכניס אותו באדמה. לא עושים כך.

המחלוקות" (ספר המלחמות סוכה דף ג' ע"א מדפי הרי"ף). סתם אתה מקשה קושיות של שטות. תפתח אור תורה ותראה את החלומות שלך. אלו חלומות שאפילו פרעה לא זכה לחלום אותן... לא ככה עושים.

חידה מהראב"ע ע"ה

יד. אבל בפרשת בלק יש דברים יפים מאד. האבן עזרא אוהב לעשות חרוזים וחידות משמות בני אדם¹⁰. אמר: "היינו בסעודה אחת, וראיתי עיר דוד על עיר עיר בלעם, ואבי יהושע בתוך העם, ואבי אבנר בראש כולם. יהושע אכל אביו, בנימין אכל אמו, ובלק אכל אביו" מה הוא מדבר? "ראיתי עיר דוד על עיר בלעם" - "עיר דוד" זה בית לחם, ו"עיר בלעם" זה פתורה, ופירושו בארמית שלחן. וכונתו שהיה שם לחם על השלחן. "ואבי יהושע בתוך העם" - לאביו של יהושע קראו נון, ונון בארמית זה דג, וכונתו שהיה שם דג שמן בתוך העם. "ואבי אבנר בראש כולם" כי אבנר היה בן נר, והכוונה שהיה נר דולק בלילה בראש כולם. "יהושע אכל אביו" - יהושע בן נון אכל את הדג, "בנימין" (בן רחל) אכל בשר רחלים, "אכל אמו" - "ובלק אכל אביו". איך פתאום הגיע בלק עם יהושע ודוד? שמע שישנו מנייסטר בלעם, אז הוא בא אליו... אבל הכוונה "ובלק אכל אביו" כי בלק היה בן ציפור, והוא אכל בשר ציפור...

מי הוא הבן שהוא אב לאביו?

טו. ויש לו גם חידה אחרת: מי הוא הבן שהוא אב לאביו? זה אבנר בן נר. כי אביו היה "נר", והוא נקרא אב נר. וכן על זו הדרך. היו נהנים מחידות כאלה, וזה היה בדרך כלל אצל חכמי ספרד. צריך ללמוד. אומרים על האבן עזרא שפעם אחת התאחר לבוא מבית הכנסת, ואשתו שלחה לו עם תלמיד: תגיד לבעלי שיהפוך את שמו. שמע את זה האבן עזרא, ומיד הגיע הביתה. שאל אותו התלמיד: מה היא התכוונה? אמר לו: אם תהפוך את שם "אברהם" יצא לך: מהר בא... אני מחכה לך.

שלחה ואמרה לו: "רגלי עמדה במישור"

טז. והיה מעשה אחר בימי רבי מרדכי שרעבי. אשתו הרבנית לאה ע"ה, שלחה ואמרה לו: "רגלי עמדה במישור" (תהלים כ"ו ב). שאל התלמיד: מה זה "רגלי עמדה במישור"? אמרה לו: הוא מבין. הרב שמע את זה ובא מיד. כי "רגלי עמדה במישור" זה ראשי תיבות: רַעַב, אני רעבה!... אני מחכה לקידוש שלך, מה אתה עושה? היו מדברים ברמזים. פעם הייתי באיזה שיעור בקבלה אצל הרב כדורי (ביקשתי ברכה לבת שלי, היתה חולה, והוא נתן לי קמיע), והיה שם רבי שמואל דרוי והתחיל אחד לקרוא את דברי הרש"ש. אמר לו הרב דרוי: "קרא בגרון". מה הפירוש "קרא בגרון"? תקרא בקול רם! ולמה אמר לו: "קרא בגרון"? כי יש פסוק כזה - "קרא בגרון אל תחשוך כשופר הרם קולך" (ישעיה נ"ח א). היו מדברים הכל בשפת הפסוקים.

שיטת רבנו תם

יז. יש הרבה דברים שאפשר ללמוד ולקיים, ויש דברים שלמרות שאפשר ללמוד, למעשה צריכים לנהוג אחרת. למשל, הרב עובדיה אומר שבמוצאי שבת צריך לחכות לדעת רבנו תם. אבל מן הדין לא צריכים לחכות. למה? כי אתה רואה את העולם כולו מלא כוכבים, יבוא רבנו תם ויאמר שהכוכבים יעלמו כולם, כי עכשיו יום?! איזה יום? אבל רבנו תם אמר דבר [לפי מקומו בצרפת], וכמה ראשונים נמשכו אחריו, כי לא ראו מעולם את ארץ ישראל. ומקשים לי: הנה הרמב"ן ראה את ארץ ישראל [ואמר (כתבי הרמב"ן ח"ב עמ' רנ"א) כמו רבנו תם]. בסדר, הוא ראה, אבל מי אמר לך שלא חזר בו [כשעלה לארץ]? הם לא יודעים כלום, רק יודעים להקשות. ומרן? מרן ראה עשרים ראשונים שהלכו אחרי רבנו תם, לכן הוא כתב את שיטת רבנו תם (בסי' רס"א). אבל במקום אחר (סי' רצ"ג ס"ב) כתב שאם אתה רואה שלושה כוכבים זה לילה ודאי. מה צריך? שנראה שלושה כוכבים הכי זעירים? גם אותם ראינו. אדם לא צריך להיות "מרובע", דבר שראית במו עיניך [תקבל].

להתחשב במציאות

יח. הנה יש בגמרא (שבת דף ק"ה ע"א) שתינוק שנולד לשמנה חודשים, אסור לטלטל אותו בשבת, "זהרי הוא כאבן". וככה פסק מרן (סי' ש"ל ס"ח). אבל האם

10. היה אומר: "אמצע שמי - ראש שמי, ראש שמי - אמצע שמי, סוף שמי - חצי סוף שמי". מה הכוונה? משה רבנו, המלה "משה", אמצע שם משה זה ש"ן וזה ראש המלה "שמי", ראש שמי דהיינו ראש המלה משה זה מ"ם, וזה אמצע המלה שמי. וסוף שם משה זה אות ה"א, וזה חצי האות האחרונה במילה שמי דהיינו ה"א היא חצי מ"ו". זו חידה.

בימינו מיישהו יעשה דבר כזה? תינוק שנולד לשמנה חודשים (באופן שידוע לנו שהוא נולד לשמונה חודשים, האשה נתעברה לא לפני חדש פלוני, ואחרי שמנה חודשים ילדה), על פי הגמרא והרמב"ם (פ"א מהלכות מילה ה"ג) והשולחן ערוך (שם) הוא כמו "אבן", ואסור להזיז אותו בשבת, כי אין לו סיכוי לחיות. בא החזון איש (סי' קנ"ה אות ד') ואמר היום ידוע שיש סיכוי, ולכן הדין הזה השתנה, וצריכים לטפל בו¹¹. היום צריכים להתחשב גם במציאות.

לצרף שיטת רבנו תם לספק ספיקא

יט. נכון, אולי רבותינו דיברו על אופן מיוחד, יש תירוצים על זה, כמו של הגר"א (סי' רס"א ס"ק י"א) ועוד. אבל רוב אלה שתופסים את דעת רבנו תם, לא ראו את ארץ ישראל מעולם. מלבד מרן שראה, אבל כל הראשונים היו נגדו, [ועוד לא הייתה ידועה בזמנו שיטת הגאונים, משא"כ בימינו. עיין בשו"ת בית נאמן ח"א חאו"ח סי' כ"ה באורך], ומלבד הרמב"ן שבסוף ימיו עלה לארץ ישראל ואולי חזר בו. הדברים האלה פשוטים מאד, ולכן כאשר לפעמים צריך לעשות ספק ספיקא, לא עושים ספק ספיקא מדעת רבנו תם. אני אמרתי כך, ולא היה לי חבר. והרב עובדיה אמר שזו חוצפה לומר ככה. אבל למה חוצפה? וכי אני מתחצף נגד רבנו תם? אני לא מתחצף, רק אמרתי שהמציאות שלנו היא אחרת. ואחר כך התברר שהרב אורבך ע"ה - שהיה חבר טוב לרב עובדיה - גם כן אמר (הר"ד בספר פועה עמ' 138 הערה 61) שאין עושים ספק ספיקא מדעת רבנו תם, כי זו המציאות. א"כ אפילו האשכנזים שצריכים ללכת אחרי רבנו תם, אמרו שלא עושים ספק ספיקא על פי דבריו. ואנחנו שמעולם לא הלכנו כמו רבנו תם, עושים ספק מדבריו להקל?! לא עושים ככה! תלמדו את העיון הישר והאמתי. אי אפשר להכחיש את השמש בצהרים. כאשר השמש זורחת, אי אפשר לומר לה: לפי רבנו תם את לא שמש, את לבנה! היא לא לבנה, היא שמש, מה אתה רוצה ממנה?!... צריך ללמוד את כל הפרטים האלה.

"כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל"

כ. בפרשת בלק יש בה כל כך הרבה חידושים ודברים מתוקים ונפלאים. כל הפרשה הזאת נכתבה ברוח הקודש, שהרי משה רבנו לא היה בזמן שבלק ובלעם היו מסתודדים יחד. אבל הקב"ה אמר לו תכתוב כל מה שהם אמרו ודברו שם. כתוב: "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל, כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל" (במדבר כ"ג, כ"ג). אומר החתם סופר בתשובה בסוף יורה דעה (סי' שני), את כל התורה כולה ראינו בעינינו, אנחנו ואבותינו ואבות אבותינו. אבל פרשת בלעם לא ראינו כלום, אלא משה רבנו יושב לו ב"משרד" - בחדר שלו וכותב: בלעם אמר כך ובלק אמר כך, זה אמר כך וזה אמר כך. [עכ"ד]. ולכן בלעם אמר לבלק: "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל", אין לנו כאן מנחשים וקוסמים בעם ישראל, "כעת" ברגע הזה, "יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל" - אנחנו מפטפטים. והקב"ה מודיע "מה פעל א-ל" - מה עושה הקב"ה. ה' יתברך יודע כל מה שאנחנו עושים, אז בשביל מה נילחם?! במי נילחם?! בקב"ה?!

כל מחבל יבוא על ענשו

כא. אפילו הערבים אומרים "יש ליהודים מזל". שאלו אותם: א"כ למה אתם נלחמים בהם, הרי "א-ללה לא רוצה, א-ללה לא מסכים", והם ענו: אולי פעם אחת הוא יכעס עליהם וננצל את זה. ראו שהרגנו ארבעה מחבלים שידיהם מלוכלכות בדם, אמרו גם אנחנו נהרוג ארבעה יהודים, לא יעלה בידיכם! הרגתם שלא כדין. כאשר ישראל הורגת מחבלים, היא עושה את זה ב"סיכול ממוקד". מחבל שעשה דברים לא טובים, מעבירים אותו מן העולם. ואילו אתם יורים על אנשים שהולכים לפי תומם, מי הרשה לכם? מוחמד הרשה לכם?! אף אחד לא הרשה לכם! לכן סופם לבוא על עונשם. "אחד ירדוף אלף ושנים יניסו רבבה, כי צורם מכרם וה' הסגירם" (ע"פ דברים ל"ב, ז). ה' יתברך ישמור עלינו ועל כל עם ישראל בכל מקום שהם, שאף אחד לא יפגע בהם. ומי שיפגע בהם "סקול יסקל או ירה יירה אם בהמה אם איש

11. והרב חיד"א נולד כנראה לשמונה חודשים ולא היה מרגיש טוב, [וחשבו שהוא מת], ולכן עטפו אותו בכל מיני סדינים ושמו אותו בפינה. באה הסבתא ושאלה: מה נולד? אמרו לה: מסכן, הוא לא חי. לקחה אותו, עטפה אותו, וחממה אותו, ופתאום שמעו שהוא עושה קולות, א"כ הוא חי. לכן קראו לו חיד"א, אותיות: חי - דא - זה חי, לא כמו שאתם חושבים. ולא רק חי, אלא חי 83 שנים! אדם כזה שכל כך העשיר את הספרות שלנו, את הפוסקים, את האגדות, את הבקיות, את החריפות, רצו לקבור אותו!

מי שבירך אבותינו הקדושים אברהם יצחק ויעקב, הוא יברך את כל הקהל הקדוש הזה **ששומעים** עכשיו, ואלה ששומעים **ב"קול ברמה"**, ואלה **שקוראים** אחר כך. כל מי שמקבל דברים מהדברים שאנחנו אומרים ומפנים אותם ומזדהה אתם, יקבל שכר מהשמים. בריאות איתנה ורפואה שלמה, ויזכה לראות בנים טובים עוסקים בתורה ובמצות, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

לא יחיה" (שמות י"ט, ג). אפילו אם יהיה בהמה - יקבל עונש. וכל שכן אם הוא איש, והוא עושה דברים כאלה. צריכים כולם ללכת בדרך טובה, ונזכה כולנו לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן ואמן.

מעמר סיום הש"ס נדיר ומושקע לאחד מבחירי ישיבת "לבנימין אמר"

שאינ ליהודי דבר בעולם מלבד התורה הקדושה. הנואמים הוקירו בדבריהם את זכותם של ידידי הישיבה שמוחברים למקום קדוש זה, שמגדל תלמידי חכמים מעיינים בקיאים ופוסקים. כמו כן הזכירו כי הישיבה מדרבנת את התלמידים להוסיף ולכתוב חדושי תורה בש"ס ובפוסקים, בהדרכה של אברכים ת"ח המודריכים אותם לזה.

חתן השמחה הודה בדרשתו לרבני הישיבה, והדגיש שכל הצלחתו נזקפת לישיבה ורבניה, ובראשם **לראש הישיבה הגאון הרב חננאל שליט"א**, אשר מעודד ומדריך בכל עוד את התלמידים לשקוד עוד ועוד בתורת ה' הטהורה. נציין שהחתן כבר הספיק לסיים גם את מסכת ברכות מתלמוד ירושלמי, ואל תתפלאו אם עוד זמן לא רב תקראו כאן על סיום תלמוד ירושלמי בחצר בית מסוים בעיר מסוימת...

אבי החתן גם כן שיבח בדבריו את רבני הישיבה על כל ההשקעה הפרטנית בכל בחור, והתמריצים המיוחדים שמעניקה הישיבה, כדוגמת האירוע הנוכחי. עוד אמר שלפני שהכניסו את בנם לישיבה היתה להם התלבטות היכן כדאי שילמד, ולמרות ששייבתם היתה בתחילת דרכה הרביש שזה המקום הטוב ביותר עבור בנו, מה שהתברר כנכון מעל ומעבר.

בסיום המסיבה, הושמעה ברכתו החמה של מרן ראש הישיבה **רבנו מאיר מאזוז שליט"א** לכבוד החתן והישיבה הקדושה.

בגלה טפח, שיש עוד כמה בחורים יקרים שבדרכתם לסיים ש"ס, וזאת נבחנים בקצב מסחרר על מסכת אחר מסכת, ועוד חזון לעוד.

ברכותינו לבחור הנפלא והנעלה שיימשך להתמיד ולשקוד על התורה הקדושה, ויהיה שמו נשם הגדולים אשר בארץ, וכן לכל הבחורים שיזכו לסיים עזו מסכתות וספרים אחרים, ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים את כל מצוות ה' באהבה ובשמחה, אמן כן יהי רצון.

זר כי היה מזדמן לעיר הדרוסית אשקלון ביום חמישי אור לר' בתמוז, לא היה מצליח לשער בעיני רוחו מה מסתווה מעבר לשער אות החצרות שבעיר.

אילו היה מציץ פנימה, היה זוכה לחזות במעמד נדיר שכולו הוד והדר לכבודה של תורה ולתפארת עמליה.

בחצר ידיד הישיבה, **ר' דוד עשוש הי"ו** באשקלון, התאספו עשרות בחורי ישיבה יחד עם רבניהם והמחזיקים בתורה למעמד סיום ש"ס בבלי, שנלמד בשקידה אדירה מחוץ לסדרי הישיבה בתוך פחות משנתיים מאז שקמה ישיבתם **"לבנימין אמר"**, ע"י אחד מפארי הפירות של הישיבה הלא הוא הבחור היקר **רבי איתן מנחין הי"ו** בנו של הגאון הרב **ראובן מנחין שליט"א** מחבר הספרים **"סנתח ראובן"** ועוד.

בהוא יומא טבא לרבנן השתתפו ראש המוסדות וראש הישיבה הגאון הרב **חננאל הכהן שליט"א**, ראש המכון הגאון הצדיק הרב **ברכאל הכהן שליט"א**, משגיח הישיבה הגאון הרב **אלעד עידאן שליט"א**, יחד עם אחיו המסייעו בהמונת התלמידים הגאון הרב **שמואל עידאן שליט"א** מרמ"י הישיבה, וראש הישיבה הקסנה הגאון הרב **רחמים חי חיותה הכהן שליט"א**. כמו כן כיבד בהשתתפותו הגאון רבי **גדעון בן משה שליט"א**, אשר מוסר שיעורים קבועים במוסדות הישיבה הקדושה, ובא לשמוח בשמחתה של תורה. כמו כן השתתפו המונכ"ל המסור הרב **משה ועמן שליט"א** ואתו רבי **ישראל דרעי שליט"א** שטרחו ועמלו לשלימות הערב הזה. וכן ידיד המוסדות מר **איתמר רביבו הי"ו** ראש מועצה אזורית חוף אשקלון. גם משפחתו של החתן ובראשם אביו שליט"א הגיעו ושמחו בבנם שמחת עולם. לא כל משפחה זוכה לראות בידולים שכאלו.

בובריהם במעמד ציינו הרבנים לשבח את הישיבה הקדושה שמעודדת את הבחורים ללמוד ולהשקיע את זמנם בתורה, ונתנת להם להבין

ומגדל חננאל עד

מתוך שיחותיו ודרשותיו של מורגו ראש המוסדות הגאון הגדול רבי חננאל כהן שליט"א ראש ישיבת 'לבנימין אמר' ברכיה

עורך: הרב הר"ר הר"ג רבי יוסף חיים נחום הלוי שליט"א

תורה וצדקה - שלום בבית

מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל (במדבר כ"ד, ה).

בזכות נשים צדקניות

עוד נאמר בפרשה: "מה טובו אוהליך יעקב משכנותיך ישראל" אומר הרב חיד"א (כספרו חומת אנוך) דבר נפלא, וכדאי לשמור את החידוש ולהעבירו אותו לאחרים. "אוהליך יעקב" רומז על הנשים, שנאמר: "כה תאמר לבית יעקב ותגד לבני ישראל" (שמות י"ט, ג). אומר המדרש (שמות רבה פרשה כ"ח אות ב): "כה תאמר לבית יעקב" אלו הנשים, "ותגד לבני ישראל" אלו הגברים. הגמרא אומרת (עיין ברכות דף י"ז ע"א): במה האשה זוכה לעולם הבא? בזה שהיא שולחת את בעלה ללמוד תורה. ואם האשה אומרת לבעלה: "אתה לא יכול ללכת ללמוד, אני צריכה את העזרה שלך בבית, קשה לי, אתה חייב להשאר!", כך הוא לא יכול ללמוד כמו שצריך, והיא מפסידה. אבל אם האשה נותנת לבעל את כל האפשרות ללמוד תורה, זה אמנם נסיון לא קל בשבילה, אבל זה השכר הגדול שלה. השכר של האשה גדול יותר משל הבעל. הרי אם הבעל בא לשיעור תורה ונרדם באמצע השיעור, או יוצא כל שתי דקות להכין לו תה וקפה, ההפסד כולו שלו. אבל לעומתו השכר של האשה הוא שלם, הרי היא היתה לבדה בבית במשך זמן השיעור, ומבחינתה הוא למד במשך כל הזמן הזה, ולכן היא מקבלת מאה אחוז. ובזכות ש"אוהליך יעקב", שהנשים יושבות באוהל ומטפלות בצרכי הבית ובילדים, אז "משכנותיך ישראל", הגברים הולכים ללמוד תורה, ובזה קונים הבעל והאשה חיי עולם הבא.

צדקה מביאה שלום בית

עוד יש לבאר בדרך אחרת. "מה טובו אוהליך יעקב" אלה בתי כנסיות ובתי מדרשות, וכמו שכתוב: "את התורה אדם כי ימות באוהל" (במדבר י"ט, י"ד), ודרשו חכמים (עיין ברכות דף ס"ג ע"ב): זהו אוהלה של תורה. "מה טובו אוהליך יעקב", מדוע בחסדי ה' בתי המדרשות טובים ולומדים ומלמדים תורה? בזכות "משכנותיך ישראל", בזכות עם ישראל שממשכנים את עצמם ומחזיקים בתורה הקדושה. אדם צריך לדעת, שכשהוא עושה צדקות הוא מביא לעצמו שלום בבית.

לרש"י היה תלמיד ששמו רבנו שמחה, והוא חיבר ספר "מחזור ויטרי". בזמנו היה עשיר גדול שהיו לו אשה טובה וילדים טובים, אבל אחר הצהריים בכל ערב שבת, לא אליכם "ויהי בעלות המנחה" (מלכים א' י"ח, ל"ו), השטן נכנס לבית ואש מתלקחת בתוך הבית. אשתו מקניטה אותו בדברים, גוררת אותו למריבה, ואז מגיע השטן. יום אחד אחיו נכנס אצלו בערב שבת, והנה הוא רואה את אחיו העשיר המופלג והמכובד, איך רב עם אשתו בבית, ואיך היא מורידה את כבודו לארץ והוא מקבל בזיונות, ויחרד האח חרדה גדולה עד מאד (ע"פ בראשית כ"ז, ל"ג)...

הוא ניסה לפשר ביניהם, אבל דבר לא הועיל. במוצאי שבת קרא לאחיו ואמר לו: "שמע, זה לא מתאים ולא מכובד, אילו מריבות, אילו צעקות, לא מתאים לך!". אמר לו האח בצער: "אחי, אתה מצטער על פעם אחת שהיית אצלי בבית בערב שבת, אם היית יודע שבכל ערב שבת הסיפור חוזר על עצמו, היית בוכה עלי בדמעות שלישי". שאל אחיו: "איך זה יכול להיות?". אמר לו: "אני לא יודע, אבל ככה זה". חשב האח והציע: "בא נלך ונשאל את רבנו שמחה רב העיר, והוא יגיד לנו מה לעשות". הלך העשיר לרבנו שמחה ושאל אותו מה לעשות. אמר

לו הרב: "תעשה צדקה וחסד, יש אנשים שאין להם איך להעביר את השבת, תן להם צדקה ויהיה לך שלום בבית. ואם תשאל מנין לי, כבר אמר ישעיה הנביא (ל"ב, י"ז): 'והיה מעשה הצדקה שלום', אתה עושה צדקה, יהיה לך שלום".

גדול המעשה יותר מן העושה

ואכן מאותו היום, בכל יום חמישי היה נותן צדקה לעניים כדי שיהיה להם איך לעשות שבת בבית, קידוש חלות ומה שצריך, והמצב בבית התהפך לטובה. לאחר כמה חודשים, פגש אותו אחיו ושאל: "מה קורה? הסתדרו העניינים?". אמר לו: "כן, ברוך ה', הרב אמר לתת צדקה, זה מה שאני עושה והכל בסדר. אבל יש לי בעיה אחרת. בכל ערב שבת אני בלחץ שהמריבה לא תחזור, יש לי עוד סיטום מהעבר וזה מלחיץ אתי. כשמגיעים לשבת ואני רואה שהכל עבר בשלום אני מודה לה', אבל במשך כל יום השישי אני מחכה שייגמר ולא תתחלנה המריבות שוב". אמר לו: "בוא נלך לרב עוד פעם ונשאל אותו מה אפשר לעשות".

ושוב הלכו לרב, וסיפרו לו על החששות. שמע הרב וענה: "תראה, זה שאתה נותן צדקה זה יפה, אבל אם אתה רוצה להיות רגוע, לך ותגרום שגם אחרים יתנו צדקה, ובזכותך יהיה ליותר עניים ונזקקים את צרכי השבת. וכמו שישעיה הנביא ממשיך ואומר: 'והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם', כשאתה עובד בשביל הצדקה אז ממילא יהיה לך בבית השקט ובטח". וכן עשה האיש, ומאז היה שאנו ושקט, לא פחד ממריבות ולא היו מריבות. וזה מה שכתוב: "מה טובו אוהליך יעקב", אם אתה רוצה שאוהליך יהיו טובים עם שלום בבית, תעשה "משכנותיך ישראל", תגרום לעם ישראל שלא יהיו צריכים למשכן וללוות, אלא אתה תתן להם את צרכי השבת. ה' יזכנו לעובדו בלבב שלם, לחזק ולהתחזק בלימוד התורה, אמן כן יהי רצון.

תורה וחסד במקום אחד

הילולת אור החיים הקדוש

תקיים בס"ד ביום שלישי ט"ו תמוז התשפ"ג
(4.7.23) בטרקלין הפאר אולמי שייה
הרושת 9 מעלות חרשיא

72
שעות אחרונות!

**"אם היו
בני אדם
מרגישים
במתקנות
וערכות
התורה, היו
משתגעים
ומתלהטים
אחריה"**

ההגרלה הגדולה

משכורת לשנה מדי חודש סך כולל של 60,000 ₪ ועוד עשרות הגרלות יוקרתיות

הגרלה מס' 3
בא"ש פרשת בלק
01/07/23
באמצע 24:00
עגילי זהב

הגרלות בזונס

הילולת האור החיים הקדוש זצוק"ל // ט"ו תמוז תשפ"ג

לרנישת כרטיסים //

1800-512-512

קוד QR
https://www.512.org.il
בזמן כניסה
לדל 075

הילולת האור החיים הקדוש זצוק"ל

"תורה מפוארה בכלי מפואר"

אבא יקר!

- תמיד רצית בשביל בנך את הטוב ביותר!
- בודאי היית מעוניין שכאשר בנך בשטת "בר מצוה" (כיתות ז' ח'), ישהה רק בחברת בחורים בוגרים ורציניים, עם שאיפות לחסמות!
- בחרו שהיית מעדיף שבשנים אלו בנך יקבל את ההכנה הראוייה שתוביל אותו להצלחה בס"ד בישיבה קטנה!

קעת הדבר בס"ד בהישג ידך!

כיתות
ז' - ח'

המכינה לישיבה "עץ חיים"

בבנין הישיבה המפוארת "דרכי העיון - כסא רחמים"
רחוב הרב פרדו 18 בני ברק

בהנהגת ובהכוונת מו"ר ועט"ר מרן ראש הישיבה שליט"א

בפיקוחו המסודר של מוה"ר הגאון רבי אליהו ענקרי שליט"א, ניסו ותלמדו של מרן ראש מצליח
בהנהלת ראש ישיבת דרכי העיון הרה"ג רבי מרדכי מאזוז שליט"א

"בכלי מפואר"

בנין חדש ומפואר!
פנימייה יוקרתית!
ארוחות עשירות!
עידודים ומבצעים!
פעילויות מגוונות!
יחס חם ואוהב!
אווירה משפחתית ושמחה!

"תורה מפוארה"

לימוד בשיטת העיון הספרדי!
אווירה ישיבתית!
שינון מסכתות בע"פ!
צוות מעולה ומסודר!
עבודת המוסר ויד"ש!
ביצור חומות הקדושה!
שיחות חיזוק ממשגיחים!

שים לב! נותרו מקומות בודדים לכיתה ז' - הזריז נשכר!

חומת
בושעת
קבלה

הרב אורי מאזוז
054-8463584

מוה"ר הגאון ר' אליהו ענקרי
050-4115581

הרישום בביצועו!
וקביעת זמן לראיון ומבחן!

בענין הרישום לישיבתנו החדשה והמפוארת "דרכי העיון" (סניף "כסא רחמים" ב"ב)

נא לפנות לד"ר הרב יוסף מושייב 054-8402011

ילדי גאלה

בית נאמן לילדים

מתוך שיעוריו של רבנו מרן ראש הישיבה שליט"א
לע"נ גאולה בת הרבנית אסתר מאזוז ע"ה

גליון
316

עורך: הרה"ג ר'
שמואל עידאן שליט"א

למען חספיר

"וַיִּזְבַּח בָּלֶק בָּקָר וַצֹּאן וַיִּשְׁלַח... אֲשֶׁר אֲתוּ"

כתוב בפרשתה (במדבר כ"ב מ'): "וַיִּזְבַּח בָּלֶק בָּקָר וַצֹּאן וַיִּשְׁלַח... אֲשֶׁר אֲתוּ". ורש"י אומר בקר וצאן - בקר אחד וצאן אחד. כל הסעדה זו פרה אחת וכבש אחד. למה פרש ככה? בקר וצאן משמע הרבה, כמו: "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (ויקרא א', ב'), זה שם המין, ואפילו מאה בהמות נקראים בקר. ולא עוד אלא שכתוב במקום אחר: "וַיְהִי לִי טוֹר וַחֲמוֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה" (בראשית ל"ב, ו) ורש"י אומר: "טור - דרך העולם לומר על שוורים הרבה, טור, אדם אומר לחברו בלילה קרא התרנגול", יש הרבה תרנגולים בביתו, ובכל זאת אומר קרא התרנגול. אם כן פאן שכתוב טור וחמור אמה אומר שוורים וחמורים, כי בודאי שיעקב אבינו יש לו יותר משור אחד וחמור אחד. וכשכתוב בקר וצאן אמה אומר שזה בקר אחד וצאן אחד, ונהפך הוא... למה? יש לזה תשובה יפה מאד, בלק כלפי חוץ אומר אני מכבד את בלעם, "וכל אשר תאמר אלי אעשה" (במדבר כ"ב, י"ז), אבל כאמת כאשר הוא צריך לכבד את בלעם מה הוא עשה? "וַיִּזְבַּח בָּלֶק בָּקָר וַצֹּאן וַיִּשְׁלַח לבלעם" - קום, הנה האכל. מה זה "וַיִּשְׁלַח" לבלעם? היה צריך להיות כתוב: הוֹמִין את בלעם על שלחנו וְאָמַר לוֹ: בוא נאכל אמה וכלם, מה זה "וַיִּשְׁלַח לבלעם"? ככה עושה המלך שכל כך מחפה לבלעם? אלא מכרח שאם היה יכול לתת לו תרנגול אחד היה נותן לו... ולכן "בקר וצאן" פרושו פרה אחת וכבש אחד, הוא לא התכוון לתת לו הרבה. ומה עשה לו בלעם? אמר לו: ככה אמה מתקמץ? אני אראה לך, כל פעם אמר לו להקריב שבעה פרים ושבעה אילים, שבעה פרים ושבעה אילים, שבעה פרים ושבעה אילים. כדמיה, תשחט הכל לעולה, הכל נשרפים באש, שתדע שהמקצנות שלך לא משתלמת... זה פסוק נפלא שיש בו חספיר כל כך יפה. (גליון 317 אות ט"ו).

"תקבל בן שיאיר עיני כל ישראל"

ראיתי בספר 'רחמי האב' של חסיד אחד מלפני 150 שנה, שכתב בספרו **שאביו של הרמ"א** (רבי משה איסרליש, רבם של כל האשכנזים) היה נוהג כל יום ששני לקר את התנות בחצות היום. יום אחד רצו לנסות אותו מהשמים, שלחו לו קצין נכבד עם דיפלומה של 'לגיון הכבוד', והוא אמר לו: עכשיו אני קונה ממך הרבה סחורות. אמר לו: סליחה, עוד חמש דקות השע"ה, 12, יש לך רק 5 דקות, אמר לו: מה 5 דקות?! יש לי דברים לקנות ממך במשך שעתים! אמר לו: שבת נכנסת. שאל אותו הקצין: וכי שבת נכנסת עכשיו? הרי היא נכנסת בעוד 6 שעות! אמר לו: יש לי כלל, לא למכר שום דבר בעבר חצות היום. אז הוא הלך. אחר כך בא אליו אליהו הנביא (אם בחלום או בקהי"א, אני לא יודע) ואמר לו: **בוכות ששומרת על המנהג שלך תקבל בו שיאיר עיני כל ישראל**. אומרים על הגרי"ז (הגאון רבנו יצחק זצ"ל) **מבריסק** שבי"ם ששי חצי שעה לפני שבת היה יושב על ד' חילון ומספבל, היה אומר אני מחפה לשבת שתכנס, כי מרן אומר שיחפה לשבת כמו שאדם מחפה למלך (ואה שלחו עירוי סי' רס"ב ס"ג). אנחנו לא יכולים לעשות ככה ולקשר את התנות, אין לנו תנות... אבל אדם יכין את השלחון ביום ששי פאלו שבת נכנסת (ואריחת צהרים יאכל במשבת, השלחון הזה מיעד לשבת), השבת זה לתענוג, שבת זה **יום מיחד שכלו אורה ושמחה**. (הרמב"ם ס' פ"ג מהמלות שבת ה"ב) לא גורס 'שבת מלקתא' כמו שאנחנו אומרים, אלא גורס 'שבת מלקא' (עם א"ף בסוף), ולכן כתב שבת **מלקה** ולא כתב שבת המלקה. וככה גרסת הר"י (דף מ"ב ע"א מדפי הר"י). (שם אותיות י"ט וכו').

ידע ידע

בי"ג (וי"ב) בתמונה יום חג הגאולה של חפ"ד. האדמו"ר רבי יוסף יצחק מליובאוויטש [הרי"צ] נחפש בבית האסורים בשנת תרפ"ז, והיו קמעט גוֹזְרִים את דינו למות, חסידיו הפעילו רעש בעולם כולו, וברוסיה - מספ הבדולג בקר היה סגור. מה הם עשו? שלחו מברק לאמריקה: 'אבינו חולה', הבינו כלם אבינו

הלכה נאמנה

א. אנתנו נוהגים לא להסתפר משבעה עשר בתמונו. המנהג הזה לא ידוע אצל הספרדים, רק בג'ר'בא ככה נוהגים. והראו לי בספר נתיבי עם של רבי עמרם אבן צביע שקרה הרב הראשי של פתח תקוה, והוא כותב (סימן תקנ"א ס"א) **שיחידים בירושלים נוהגים לא להסתפר מיי"ז בתמונו.** ראש חדש אב זו התחנה השניה, ומאז לא כדאי להסתפר (אדם שלא הסתפר י"ז בתמונו) והוא מכרח להסתפר, אפשי לתת לו אפשרות עד ראש חדש אב. למה? כתוב בפסוק בזכריה (י"ג) **שכאז לשאל את הנביא** "האבכה בחדש החמשי, הנוזר כאשר עשיתי זה כמה שנים". חדש החמשי זה חדש אב, הנוזר הפונה להיות כמו זוירים, הנוזר לא מסתפר. אז הם היו בוכים בין הבית הראשון לבית השני, והיו מתנזרים כמו זויר - "זמורה לא יעלה על ראשו" (שופטים י"ג ה'). מתחלת החדש החמשי עד תשעה באב, לכן כדאי לפחות לשמור את זה. (וגם מסתפר ככה, כי אם נלך אחרי מה שכתב בשלחן ערוך (ס' תקנ"א ס"א) בדייק, **יצא לנו שיש שנים שלא יהיה אסור אלא יום אחד**, למה? קשתשעה באב חל במוצאי שבת. וכל השבוע שלפני כן לא נחשב לשבוע שחל בו, כי הרי לא מתענים בו. ובשבוע הבא מתענים ביום ראשון ולמחרת כבר מת. אם כן מה נשאר מתשעה באב? כלום. לא יתכן שעל תלמידי רבי עקיבא שהם סר הכל עשרים וארבעה אף אנתנו נעשה אב ביימי העמר עד ל"ד לעמר, ואז על חרפו של בית שני שנמשך עד ימינו 1950 שנה, לא אכפת לנו ונעשה רק יום אחד. לא עושים ככה! נכון ששך כתוב בגמרא (תענית דף כ"ו ע"ב), אבל ביימי הגמרא לא היו נוהגים אב בפסות תלמידי רבי עקיבא ולא היו מתקמרים בתפלות, אבל היום שפחממרים כזה אי אפשר לעשות "וצריך בארץ ואני אעשה בשמי שמיא" (יומא דף מ"ו ע"א) **אלא כדאי להממיר לפחות מראש חדש אב. ככה נהגו בתנוס (לא בג'ר'בא, בג'ר'בא נהגו מיי"ז בתמונו,**

הנחת תפלין אחר חצות יום ששי

להניח תפלין ביום ששי אחרי חצות, כתוב שלא כדאי [אם כבר הניח תפלין]. אבל זה תלוי, במנהג של יום ששי לא להניח תפלין (ככה הביאו בשם המקובלים, ככה נמצא בסדור בית מנוחה דף י"ג בשם מחזיק ברכה סי' רס"ו סק"א), אבל אם אדם הניח תפלין של רש"י ולא הניח תפלין של רבנו תם, ועבר חצות היום, האם יניח או לא? **אמרת מסבא שניתי**, משום שהדעת רבנו תם, הוא עדין לא קיים את המצוה, וכי הוא יהיה [לדעת רבנו תם], בגדר "מקרקפתא דלא מנח" [מקרקפתא שלא הניחו את תפלין] בגלל שהשבת נכנסת? וכי השבת נכנסת עכשיו, יש עוד הרבה זמן. במנהג לא יניח, אבל שלא יניח תפלין לפני מנחה?! ואומר לי ששכח פסק מרן **הרב עובדיה** (בספר ש"ת מעין אומר חלק ב' עמוד ג') (מעין ראשי תבות מורנו עובדיה יוסף נ"ר). יש לו שנים עשר נרכים מהדברים שאמר, אז כנתיב לדעתו בדרך ה'. (גליון 317 אות כ"א).

חידה

ידמו כאבן

תשובה לחידה נמצאת בעלון הנוכחי.

הגה"צ מוה"ר רבי
צמח מאזוז
שליט"א
יוצא מגדרו
בהבטחה וברכה:

כמה שמחת
לקבל ילקוט חדש!?

בוא נשמח
את אלו שאין להם!

$180 * 2 = 360$

400 ילדים ממשפחות נזקקות

יפתחו את שנת הלימודים הבאה, בשמחה בהרגשה טובה וברגל ימין, עם ערכת בית ספר חדשה הכוללת ילקוט חדש, מחברות וכלי כתיבה. **בזכותך!**

ניתן לתרום בהעברה בנקאית לפקודת:

תמכין דאורייתא - ירך יעקב (ע"ר)
קוד מוסד - 38365

בנק דיסקונט סניף 139 מס' חשבון 166712355

חייג עכשיו ותרום ערכה:

055-6750036